

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 436

**Rachunkowość na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kożuchowska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-591-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Maria Aluchna, Olga Mikołajczyk: Akcjonariusze vs. interesariusze. Przypadek raportowania zintegrowanego / Shareholders vs. stakeholders. The case of integrated reporting	11
Joanna Antczak: Wypadki chemiczne a bezpieczeństwo ekologiczne / Chemical accidents vs. ecological security	21
Anna Balicka: Sprawozdawczość środowiskowa – światowe trendy ujawniania informacji środowiskowych / Environmental reporting – world trends of disclosure of environmental information	30
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Rewizja finansowa a wiarygodność sprawozdań finansowych / Financial audit vs. financial statements credibility	39
Aurelia Bielawska: Realizacja idei społecznej odpowiedzialności biznesu w rzemiośle / The idea of Corporate Social Responsibility (CSR) in craft	48
Ewa Chojnacka, Jolanta Wiśniewska: Raportowanie danych CSR w Polsce / Reporting on CSR data in Poland.....	55
Marlena Ciechan-Kujawa, Katarzyna Goldmann: Analiza komparatywna wykorzystania i oceny przydatności analizy finansowej w praktyce firm audytorskich i jednostek gospodarczych w Polsce / Comparative analysis of the use and evaluation of the usefulness of financial analysis in the practice of auditing companies and business entities in Poland.....	64
Anna Dąbkowska: Wpływ raportu Liikanena na zmiany w regulacjach sektora bankowego w Niemczech / The impact of Liikanen report on changes in regulations of the banking sector in Germany.....	75
Anna Dubel: Analiza porównawcza kosztów adaptacji i zapobiegania zmianom klimatycznym / Comparative analysis of climate mitigation and adaptation costs	84
Justyna Dyduch: Możliwości wykorzystania informacji pochodzących z ewidencji księgowej w środowiskowej analizie finansowej przedsiębiorstwa – wyniki badań ankietowych / Possibility of using information from accounting records in environmental corporate financial analysis – survey research results.....	93
Danuta Dziawgo: Znaczenie raportowania pozafinansowego w opinii indywidualnych inwestorów / Non-financial reporting importance from individual investors' perspective.....	105

Justyna Fijałkowska: Raportowanie informacji niefinansowych zgodnie z nową dyrektywą UE 2014/95/EU jako wyzwanie dla przedsiębiorstw / Non-financial information reporting following UE 2014/95/UE new directive as a challenge for companies	115
Tomasz Gabrusewicz: Wybrane problemy stosowania wyceny w wartości godziwej do wyceny bilansowej / Selected aspects of applying valuation at fair value to balance sheet valuation.....	123
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Pułapki decyzyjne a system zarządzania środowiskowego / Decision-making traps related to the environmental management system.....	133
Dominika Kordela: Crowdfunding w Polsce – koncepcja finansowania społecznościowego / Crowdfunding in Poland – the concept of social financing	143
Angelika Kuligowska, Michał Moszyński, Damian Walczak: Ryzyko oraz jego świadomość w kontekście odpowiedzialności za szkody środowiskowe w Polsce / Risk and its awareness in the context of liability for environmental damages in Poland.....	154
Agnieszka Kurdyś-Kujawska: Ubezpieczenia gospodarcze jako czynnik zapewniający zrównoważony rozwój gospodarstw rolnych / Business insurances as a factor to ensure sustainable economic development of farms ...	163
Małgorzata Kutera: Etyczne aspekty zwalczania nadużyć finansowych / Ethical aspects of combating financial frauds	174
Jan Michalak: Raport strategiczny jako źródło informacji dla inwestorów społecznie odpowiedzialnych w Wielkiej Brytanii. Wyniki badań empirycznych / Strategic report as a source of information for socially responsible investors in UK. Empirical research results.....	186
Joanna Pawłowska-Tyszko: Nowe instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie krajów członkowskich UE a rozwój zrównoważony / New instruments of risk management in agriculture of the member states of the EU vs. sustainable development	199
Kamila Prucia: Projekt naukowy jako narzędzie finansowania nauki / A scientific project as a financing tool for science	209
Ksymena Rosiek: Koszty środowiskowe w sektorze wodno-kanalizacyjnym / Environmental costs in water and sewage sector	219
Anna Serwatka: Druk w polskich firmach i na uczelniach oraz jego wpływ na środowisko / Printing in Polish companies and at universities and its impact on the environment	231
Hanna Sikacz: Wpływ CSR na sytuację finansową przedsiębiorstw – przegląd badań / The impact of CSR on the corporate financial performance – a review of research.....	241
Dorota Śładkiewicz, Piotr Wanicki: Istota społecznej odpowiedzialności biznesu w procesie kreowania wartości przedsiębiorstwa / The essence of corporate social responsibility in creating company value.....	253

Monika Sobczyk: W poszukiwaniu wpływu dokonań CSR na wyniki finansowe / Searching the impact of corporate social performance on corporate financial performance	261
Anna Spoz: Wpływ finansyzacji na działalność i sprawozdawczość przedsiębiorstw / The impact of financialization on the model business of enterprises and their financial reporting	270
Lidia Włodarska-Zoła: Venture capital jako źródło finansowania przedsięwzięć innowacyjnych w świetle polityki wspierania innowacyjności / Venture capital as a source of financing innovative undertakings in the light of the policy of supporting innovativeness.....	278
Aleksander Zawadzki, Marlena Rybacka: Falszowanie sprawozdań finansowych w opinii biegłych rewidentów / Financial statements fraud in the opinion of auditors	287
Katarzyna Ziętek-Kwaśniewska: Terminowość płatności w transakcjach między przedsiębiorstwami w Polsce / Punctuality of payments in transactions between businesses in Poland.....	296
Beata Zyznarska-Dworczak: Determinanty rozwoju sprawozdawczości niefinansowej w świetle pozytywnej i normatywnej teorii rachunkowości / Factors development of non-financial reporting in the light of positive and normative accounting theory	307

Wstęp

Idea zrównoważonego rozwoju wzbudza uzasadnioną uwagę zarówno w społeczeństwie, jak i w gospodarce oraz w nauce. Poszukujemy bowiem sposobu na racjonalne funkcjonowanie w złożonej rzeczywistości. Konieczne jest nie tylko naukowe opracowanie zasad zrównoważonego rozwoju, lecz także ich efektywna implementacja w praktyce gospodarczej. Nie bez znaczenia jest przy tym również społeczne poparcie dla idei zrównoważonego rozwoju.

Niewątpliwie problemy w zakresie ochrony środowiska oraz etyki prowadzonego biznesu stanowią ogromne wyzwanie rozwojowe. Nie możemy dopuścić, by stały się one barierą rozwoju naszej cywilizacji. Stąd też obecne koncepcje teoretyczne coraz częściej podkreślają konieczność ograniczania negatywnego wpływu prowadzonej działalności na interesariuszy oraz budowania wartości dodanej – rozumianej dużo szerzej niż dotychczas.

Współczesny świat spogląda na ideę zrównoważonego rozwoju z ogromną nadzieją, ponieważ oznacza ona szansę na zmianę filozofii gospodarowania z poszanowaniem zasad gospodarki rynkowej. Nie możemy tej szansy zmarnować. Ta wspaśniała idea wymaga jednak jeszcze wiele pracy, zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i empirycznym.

Tematów badawczych więc nie brakuje. Środowisko ekonomistów z dyscypliny „finanse”, a w tym „rachunkowość”, od dawna zaangażowane jest naukowo w prace badawcze dotyczące zrównoważonego rozwoju. Jednym z przykładów aktywności i profesjonalizmu naszego środowiska naukowego jest niniejsza publikacja.

W opracowaniu opublikowano wybrane artykuły dotyczące idei zrównoważonego rozwoju w zakresie rachunkowości, których autorami są osoby z uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Podkreślam wagę inspirujących treści poszczególnych opracowań. Istotny wkład w naukową jakość publikacji wnieśli także recenzenci. Zgłoszone przez nich uwagi i sugestie podniosły jeszcze wartość naukową opracowania.

Niniejsza publikacja jest naszym wspólnym sukcesem: autorów i recenzentów.

Danuta Dziawgo

Tomasz Gabrusewicz

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
e-mail: tomasz.gabrusewicz@ue.poznan.pl

WYBRANE PROBLEMY STOSOWANIA WYCENY W WARTOŚCI GODZIWEJ DO WYCENY BILANSOWEJ

SELECTED ASPECTS OF APPLYING VALUATION AT FAIR VALUE TO BALANCE SHEET VALUATION

DOI: 10.15611/pn.2016.436.13

JEL Classification: M41

Streszczenie: Wartość godziwa uznana została za optymalną kategorię wyceny, dzięki której jednostce zostają dostarczone informacje przydatne w procesie podejmowania decyzji. Dzięki zastosowaniu wyceny w wartości godziwej rachunkowość staje się bardziej odpowiednia, bieżąca oraz użyteczna. Wybór odpowiedniego sposobu wyceny zasobów przedsiębiorstwa wymaga wiedzy o jednostce gospodarczej, odbiorcach informacji oraz o celu ich wykorzystania. Głównym celem artykułu jest analiza zastosowania wartości godziwej jako metody wyceny wybranych zasobów przedsiębiorstwa w polskich i międzynarodowych uregulowaniach prawnych. Wycena jest w artykule obszarem badawczym. Do napisania artykułu zastosowano analizę piśmiennictwa i metodę dedukcji.

Słowa kluczowe: rachunkowość, wycena, wartość godziwa, metody wyceny.

Summary: Fair value has been considered as a optimal pricing category, thanks to which a unit will be provided with information useful in the decision making process. By applying fair value accounting becomes more relevant, current and useful. Choosing the right method of measurement of enterprise resource requires knowledge of an enterprise, recipients of information and the purpose of their use. The main objective of this article is to analyze the use of fair value as the optimal method of valuation of selected resources of companies in Polish and international legislation. Valuation is a research area in the article. An analysis of literature and the method of deduction were used to write the article.

Keywords: accounting, valuation, fair value, valuation methods.

1. Wstęp

Wartość, która posiada swe źródło na rynku, jest efektem działań jego racjonalnych oraz nieracjonalnych uczestników. W rezultacie istnieje znacząca różnica pomiędzy wartością rynkową a wartością księgową, co doprowadziło do powstania przeko-

kania – szczególnie wśród praktyków rachunkowości – o niedoskonałości wyceny według kosztu historycznego.

Wartość godziwa uznana została za optymalną kategorię wyceny, dzięki której jednostce zostają dostarczone informacje przydatne w procesie podejmowania decyzji. Dzięki zastosowaniu wyceny w wartości godziwej rachunkowość staje się bardziej odpowiednia, bieżąca oraz użyteczna. Koncepcja wartości godziwej odwołuje się bowiem do efektywnego oraz aktywnego rynku nawet w sytuacji, gdy w rzeczywistości taki rynek nie istnieje [Gabrusewicz 2010, s. 153].

Wybór odpowiedniego sposobu wyceny zasobów przedsiębiorstwa wymaga wiedzy o jednostce gospodarczej, odbiorcach informacji oraz o celu ich wykorzystania.

Głównym celem artykułu jest analiza zastosowania wartości godziwej jako optymalnej metody wyceny wybranych zasobów przedsiębiorstwa w polskich i międzynarodowych uregulowaniach prawnych. Wycena jest w artykule obszarem badawczym. Do napisania artykułu zastosowano analizę piśmiennictwa i metodę dedukcji.

2. Parametry i zasady wyceny pozycji bilansowych ze szczególnym uwzględnieniem wartości godziwej

Wycena pozycji bilansowych ma za zadanie przedstawienie wartości poszczególnych składników majątku z punktu widzenia przewidywanych korzyści, jakie przedsiębiorstwo osiągnie w przyszłości z tytułu ich posiadania. Ustawa o rachunkowości wymienia osiem parametrów wyceny, które są pochodną podstawowych zasad wyceny, zostaną one omówione w punkcie kolejnym.

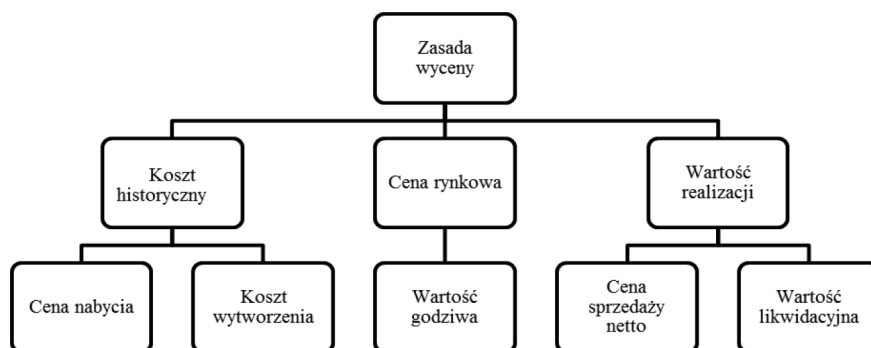
Parametry¹, takie jak: jednostka pomiaru, przedmiot pomiaru czy też powiązania występujące między uczestnikami transakcji, mają znaczący wpływ na wartość wycenianego przedmiotu. Możliwe jest sformułowanie tezy [Mazur 2011, s. 41–42], że w wyniku rozprzestrzeniającego się procesu standaryzacji celowe byłoby wprowadzenie ogólnie akceptowalnej metody pomiaru.

Parametry wyceny bazują na czterech wymienionych w teorii rachunkowości zasadach wyceny i mają na celu realizację funkcji informacyjnej rachunkowości. Zależny od jednostki gospodarczej wybór zasad wyceny ma znaczący wpływ zarówno na wielkość aktywów, jak i kapitałów własnych posiadanych przez dane przedsiębiorstwo [Kuzior 2010, s. 36–37]. Podstawowe kategorie cen są w ścisły sposób powiązane z powyższymi zasadami wyceny. Relacje pomiędzy zasadami wyceny i cenami przedstawione zostały na rys. 1.

---

¹ Parametry wyceny zostały szczegółowo opisane i przyporządkowane odpowiednim przepisom prawa w [Gabrusewicz 2015, s. 212].

Rys. 1. Powiązanie parametrów wyceny z jej zasadami

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Samelak 2009, s. 159–160].

Pojawienie się wartości godziwej w kanonie wyceny MSSF, a co za tym idzie – w systemach rachunkowości europejskich państw, jest wyznacznikiem zmiany tego systemu z wynikowego na bilansowy. Powodem tego jest odmienne podejście do funkcji informacyjnej rachunkowości, które polega na pojawieniu się nowego zjawiska, a mianowicie zaopatrywania w dane o kapitale lokowanym przez inwestora w jednostce gospodarczej, a także pomoc przy podejmowaniu przez niego decyzji inwestycyjnych w przyszłości [Mazur 2011, s. 56; Mazur 2012].

Wyznacznikiem wyceny w wartości godziwej w Polsce są wspomniane MSSF i UoR. Wycena według wartości godziwej znalazła zastosowanie w większości krajów, które posiadają rozwinięty system rachunkowości².

Tabela 1. Definicje wartości godziwej

Ustawa o rachunkowości	MSR/MSSF	US GAAP
Kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązаныmi ze sobą stronami [art. 28 ust. 6]	Cena, którą otrzymano by za zbycie składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny [MSSF 13 par. 9]	Cena, która byłaby otrzymana w przypadku sprzedaży składnika aktywów lub zapłacona w przypadku transferu zobowiązań w zwykłej transakcji pomiędzy uczestnikami rynku w dniu wyceny [SFAS 157 par. 5]

Źródło: opracowanie własne.

² Np. model rachunkowości anglosaskiej, m.in. w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Kanadzie i Australii [Molenda 2008].

MSSF nazywają wartość godziwą w podobny sposób jak standardy amerykańskie. Ma to związek z wydanym 12 maja 2011 roku przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości MSSF 13 Wycena wartości godziwej, który można stosować od 1 stycznia 2013 roku. Wydany standard ma dostarczać podmiotom gospodarczym jednolitych wytycznych potrzebnych do interpretacji kategorii wartości godziwej, przedstawianej przez inne standardy [Gawart 2012, s. 35; Gabrusewicz 2015, s. 209–225]. Zasady wyceny, które były stosowane do tej pory, nigdy nie zostały tak skrupulatnie opracowane, w dodatku na płaszczyźnie norm międzynarodowych.

Definicja US-GAAP i MSR/MSSF przedstawia wartość godziwą jako cenę sprzedaży, czyli innymi słowy – cenę wyjścia. Jednostka gospodarcza, mając w posiadaniu składniki aktywów i zobowiązań, może wyznaczyć ich wartość godziwą. Ważne będzie ustalenie tych wartości w dniu bilansowym, ponieważ tę kwotę będzie mogła uzyskać w momencie sprzedaży danego aktywa lub wyłożyć za przeniesienie zobowiązań.

Pomimo zainteresowania organów regulacyjnych zagadnieniami dotyczącymi wyceny przy zastosowaniu tej metody wciąż budzi ona wiele kontrowersji [Frendzel 2011, s. 8]. Oponenci wskazują na dużą dozę subiektywizmu w procesie wyceny oraz na potencjalny negatywny wpływ metody na jakość oraz porównywalność sprawozdań finansowych [Płóciennik-Napierała 2005, s. 162; Hońko 2005, s. 72–73; Mazur 2011, s. 76–77; Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1864/2005; Surdykowska 2001, s. 265].

Rys. 2. Poziomy wyceny w odniesieniu do kryteriów rynku

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Isern 2012].

Wycena aktywów i zobowiązań na podstawie wartości godziwej powinna przedstawiać dane ilościowe oraz jakościowe. Każda z tych informacji jest mniej lub bardziej wiarygodna, stąd też został dokonany ich podział na trzy poziomy przez standardy amerykańskie i międzynarodowe. Omawiany podział poszczególnych kategorii jest przedstawiony w MSSF 13 par. 76–90 oraz SFAS 157 par. 22–30.

Ważny jest także wybór prawidłowej techniki wyceny, której celem jest „oszacowanie ceny w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach zbycia składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania między uczestnikami rynku na dzień wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych” [MSSF 13, par. 62]. Dopuszcza się trzy techniki wyceny [MSSF 13, par. 62], są to: metoda rynkowa [MSSF 13, par. B5; Isern 2012, s. 11; Rówińska 2011, s. 37–38], metoda oparta na cenie nabycia (podejście kosztowe) [MSSF 13, par. B8] i metoda przychodowa [MSSF 13, par. B10].

3. Wybrane problemy stosowania wyceny według wartości godziwej do wyceny bilansowej w obszarze aktywów

Na dzień bilansowy jednostka może wyceniać wartości niematerialne i prawne, posługując się modelem opartym na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia albo modelem opartym na wartości przeszacowanej [MSR 38, par. 72, 75, 77]. Do corocznych przeszacowań wartości będą zobligowane te przedsiębiorstwa, których wartości niematerialne i prawne wykazują widoczne wahania wartości godziwej, jeżeli wahania okażą się nieznaczne, to przeszacowania nie będą musiały być wykonywane tak często [MSR 38, par. 79 i 80].

Kiedy wartość godziwa przeszacowanego składnika wartości niematerialnych i prawnych nie może zostać wyznaczona za pomocą danych z aktywnego rynku, to jego wartość bilansowa odpowiada wartości z ostatniego przeszacowania, które zostało wykonane według danych pochodzących z aktywnego rynku, pomniejszych o odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości [MSR 38, par. 82]. Natomiast gdy znów można dokonać wyznaczenia wartości godziwej danego składnika aktywów z udziałem aktywnego rynku, to ponownie stosuje się model oparty na wartości przeszacowanej [MSR 38, par. 84].

Polskie prawo bilansowe nie uwzględnia wartości godziwej podczas wyceny bilansowej wartości niematerialnych i prawnych. Można ją jednak wykorzystać w odniesieniu do trwałej utraty wartości oraz w trakcie zaliczania aktywów do inwestycji [Mazur 2011, s. 125–132; Walińska 2010, s. 196].

MSSF 5 Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana zobowiązuje spółki opierające swoją działalność na tych standardach do określenia podejścia księgowego do aktywów przeznaczonych do sprzedaży oraz do prezentacji i ujawniania informacji dotyczącej działalności zaniechanej, a także, żeby aktywa, które spełniają kryteria klasyfikacji jako przeznaczone do sprzedaży, były wyceniane w kwocie niższej z wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszo-

nej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, a amortyzacja takich aktywów została zaprzestana.

Odpis aktualizujący dokonywany jest w momencie, gdy wartość bilansowa danego aktywa jest wyższa od jego wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia. Jeżeli wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży wzrośnie, to powinno być to uwzględnione w zysku do wysokości skumulowanego odpisu z tytułu utraty wartości [Mazur 2011]. Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości (lub późniejszy zysk) ujęty dla grupy do zbycia powinien pomniejszyć (lub powiększyć) wartość bilansową aktywów trwałych wchodzących w skład grupy [MSSF 5, par. 23; Sałdyka 2008].

Jeżeli aktywa trwale nie spełniają definicji mówiącej o ich przeznaczeniu do sprzedaży, to jednostka musi dokonać ich przekwalifikowania do środków trwałych i wyceny według jednej z niższych kwot wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży lub wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o jego niesprzedawaniu [MSSF 5, par. 27].

Wszystkie rozbieżności, które powstają między wartością ukazaną podczas wyceny składnika aktywów przeznaczonego do sprzedaży a jego wartością po przekwalifikowaniu, należy pokazać w rachunku zysków i strat w działalności kontynuowanej [MSSF 5, par. 28].

W ustawie o rachunkowości nie ma wzmianek odnośnie do regulacji opisanych tak szczegółowo jak w MSSF 5.

Celem MSR 41 Rolnictwo jest przedstawienie sposobu ewidencji księgowej i zakresu informacji pochodzących z działalności rolniczej [MSR 41, par. 3, 4].

Składnik **aktywów biologicznych** wycenia się w momencie początkowego ujęcia oraz na każdy dzień bilansowy w wartości godziwej pomniejszonej o szacunkowe koszty związane ze sprzedażą [MSR 41, par. 12]. Jeżeli jednak założenie o wiarygodności wyceny aktywów biologicznych w wartości godziwej nie może być spełnione, to w takiej sytuacji składnik aktywów biologicznych wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie i zakumulowane odpisy z tytułu utraty wartości [MSR 41, par. 30]. W momencie, w którym wycena danego aktywa biologicznego będzie znów wiarygodna, jednostka prowadząca działalność rolniczą ponownie będzie mogła dokonać wyceny według wartości godziwej pomniejszonej o szacunkowe koszty związane ze zbyciem [MSR 41, par. 14, 20, 21].

Dla aktywów biologicznych [Mazur 2011, s. 114–116], które notowane są na aktywnym rynku, wartością godziwą jest ich aktualna cena rynkowa. Kiedy podmiot gospodarczy ma dojście do kilku aktywnych rynków, to stosuje wartość godziwą jako cenę z tego rynku, na którym chce dokonywać transakcji.

Ustawa o rachunkowości nie ustosunkowuje się w żaden sposób do przepisów zawartych w MSR 41, a w swoich zapisach ma tylko wzmiankę o uznaniu inwentarza żywego jako środka trwałego. W Polsce pojawia się coraz więcej gospodarstw rolnych prowadzących działalność, w związku z tym muszą korzystać z prawa ustalonego przez MSR.

MSR 2 uzasadnia, że **zapasy** mogą być wyceniane w wartościach godziwych, ale tylko przez podmioty, które pośredniczą w handlu towarami. Pośrednikami są jednostki kupujące bądź sprzedające towary na swój lub czyjś rachunek, co ma na celu osiągnięcie zysku na różnicach cen albo marży [Mazur 2011]. Jeśli takie zapasy wyceniane są w wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, zmiany tej wartości odnoszone są do rachunku zysków i strat okresu, w którym miała ona miejsce [MSR 2, par. 3b].

Z punktu widzenia ustawy o rachunkowości nie ma możliwości wyceny zapasów w wartości godziwej.

4. Wybrane problemy stosowania wyceny według wartości godziwej do wyceny bilansowej w pozostałych obszarach wyceny

Głównym zadaniem **rachunkowości zabezpieczeń** jest informowanie o zamiarach i wynikach, które zostały osiągnięte przez jednostkę za pomocą stosowania instrumentów zabezpieczających mających ułatwić zarządzanie ryzykiem [Deloitte 2012]. Zabezpieczenie jest określone „jako wybór jednego lub więcej instrumentów zabezpieczających, których zmiany wartości godziwej kompensują zmianę wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z tą pozycją przepływów pieniężnych” [Molenda 2008].

Instrumentem zabezpieczającym jest praktycznie każdy instrument pochodny, który może być użyty jako zabezpieczenie przed ryzykiem walutowym, pod warunkiem że da się określić jego wartość godziwą. W niektórych przypadkach może być to też instrument niepochodny wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy [Deloitte 2012]. Z drugiej strony pozycją zabezpieczaną są aktywa, zobowiązania lub transakcje planowane, które pod wpływem ryzyka mogą zmienić swoją wartość godziwą lub przyszłe przepływy pieniężne [Molenda 2008].

Możliwość zastosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń musi być poprzedzona odpowiednimi planami, sporządzeniem dokumentacji przedstawiającej stosunek zabezpieczający, a także wyznaczeniem celów zarządzania ryzykiem [Molenda 2008].

Występują trzy rodzaje rachunkowości zabezpieczeń [Mazur 2011, s. 116–118; Gabrusewicz 2015, s. 209–225]:

- rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych – aby instrument zabezpieczający mógł zostać wyceniony na dzień bilansowy w wartości godziwej, to

transakcja zabezpieczająca przepływy pieniężne musi spełniać zasady rachunkowości zabezpieczeń. W kapitale własnym powinno się wykazywać efektywną część transakcji, natomiast nieefektywną bezpośrednio w rachunku zysków i strat;

- rachunkowość zabezpieczeń inwestycji netto w jednostkach zagranicznych – rozliczana tak samo jak w przypadku rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych;
- rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej: a) zyski lub straty z wyceny instrumentu zabezpieczającego do wartości godziwej należy ujmować w rachunku zysków i strat, a w przypadku instrumentów nie pochodnych w rachunku zysków i strat pokazywana musi być tylko część wyrażona w walucie obcej, b) każdy zysk lub strata z pozycji zabezpieczonej należy od razu wykazać w rachunku wyników.

Wartość godziwa może być także wykorzystywana do wyceny **zobowiązań**, które wyznaczone są przez podmiot gospodarczy w związku z obowiązkiem dostarczenia towarów i usług w przyszłości. Przyczyną powstawania takich obowiązków jest korzystanie z dotacji rządowych, a także występowanie przychodów międzyokresowych [Mazur 2011, s. 101 i 122].

W stosunku do zobowiązań, które powstają z nie do końca przeprowadzonych transakcji będących przychodami międzyokresowymi, wycena dokonywana jest o wartości godziwej otrzymanej bądź należnej płatności, która zmniejszona jest o wartość wszystkich przychodów mających związek z tą transakcją [Mazur 2011, s. 101 i 122].

5. Zakończenie

Przeżywająca nieustanne przeobrażenia współczesna rachunkowość coraz częściej staje się obiektem krytyki ze strony świata biznesu. Jednym z motywów tego działania jest kryzys na międzynarodowych rynkach finansowych. Coraz to można spotkać się ze stwierdzeniem, że współczesny biznes nie jest w stanie korzystać z rachunkowości jako systemu informacyjnego. W związku z tym coraz większa złożoność współczesnej rachunkowości jest efektem potrzeb informacyjnych, jakie są zgłaszane przez środowisko biznesu.

W warunkach gospodarki rynkowej wartość godziwa stała się wyzwaniem dla współczesnej rachunkowości. W systemie rachunkowości ewolucja w zakresie zastosowań podstawowych paradygmatów wyceny praktycznie nie zachodzi [Gabrusewicz 2010, s. 167]. Wprowadzenie koncepcji wartości godziwej do kanonów wyceny bilansowej sprawiło, że współcześni rachunkowcy muszą znaleźć rozwiązanie na poziomie modelu, w którym znajdzie się miejsce na nierutynowe decyzje i nieprzewidywalne zmiany zachowań społecznych, w których jednostki gospodarcze podejmują decyzje.

W artykule wskazano różnice w postrzeganiu wartości godziwej między międzynarodowym a polskim prawem bilansowym. Faktem jest, że na obu tych płaszczyznach trwają nieustanne prace, które wpływają na odbiór tej metody wyceny. Polskie uregulowania nie idą jednak w parze z międzynarodowymi określanymi przez MSR/MSSF. Związane jest to z obowiązującym w polskim prawie bilansowym ostrożnym podejściem do wyceny, co przekłada się na minimalne wykorzystanie wartości godziwej przy wycenie bilansowej.

Specyfika wartości godziwej jako optymalnej metody wyceny polega na tym, że może ona funkcjonować nie tylko na rynkach aktywnych, gdzie stanowi równowartość bieżącej ceny rynkowej, ale również w miejscach, których wyznaczenie wartości rynkowej jest niemożliwe.

Literatura

- Deloitte, 2012, Rozporządzenie Komisji (WE) z 29 grudnia 2004, Rozporządzenie Komisji (WE) z 3 listopada 2008.
- Frendzel M., 2011, *Przydatność informacyjna wartości godziwej jako podstawy pomiaru w rachunkowości i ograniczenia jej stosowania w praktyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Gabrusewicz T., 2010, *Wartość godziwa w systemie rachunkowości*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, nr 1.
- Gabrusewicz T., 2015, *Stosowanie wyceny według wartości godziwej jako optymalnej metody wyceny według polskich i międzynarodowych uregulowań rachunkowości*, Prace Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Gdańsku, nr 38.
- Gawart M., 2012, *Pomiar wartości w rachunkowości*, [w:] Bareja K., Boroch T., Gawart M., Giedroyć M., Klimeczak K., Łazarowicz E., Zasiewska K., *Zaawansowana rachunkowość finansowa*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Hońko S., 2005, *Ewolucja i klasyfikacja teorii bilansowych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 387, *Rachunkowość we współczesnej gospodarce*, red. T. Kiziukiewicz, US, Szczecin, http://www.wneiz.pl/katedry/krach/publikacje/zn_387_2005.pdf.
- Isern M., 2012, *MSSF 13. Wycena w wartości godziwej*, http://siteresources.worldbank.org/EXT-CENFINREPREF/Resources/4152117-1275645279412/7127240-1355394851218/MI_IFRS13_PL.pdf.
- Karmańska A. (red.), 2008, *Ryzyko w rachunkowości*, Difin, Warszawa.
- Kuzior A. (red.), 2010, *Zasady wyceny bilansowej i ich wpływ na kształt sprawozdań finansowych: dylematy metodyczne*, praca zbiorowa, Wyższa Szkoła Biznesu, Dąbrowa Górnicza.
- Martyniuk T., Małkowska D., 2012, *Zaawansowana rachunkowość finansowa*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Mazur A., 2011, *Wartość godziwa – potencjał informacyjny*, Difin, Warszawa.
- Mazur A., 2012, *Wieloaspektowość dyskusji wokół wartości godziwej*, http://www.ue.katowice.pl/file-admin/_migrated/content_uploads/SE_125_01.pdf.
- Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 13 Wartość godziwa, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/comitologie/rps/2012/D020962-01/COM-AC_DRC\(2012\)D020962-01\(ANN3\)_PL](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/comitologie/rps/2012/D020962-01/COM-AC_DRC(2012)D020962-01(ANN3)_PL).
- Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej 5, <http://polanskiaudyt.pl/wp-content/uploads/2012/11/MSSF-5-Aktywa-trwa%C5%82e-przeznaczone-do-sprzeda%C5%BCy-oraz-dzia%C5%82alno%C5%9B%C4%87-zaniechana.pdf>.

- Międzynarodowy Standard Rachunkowości 38 Wartości niematerialne, <http://polanskiaudyt.pl/msr-mssf/>.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości 41 Rolnictwo, <http://polanskiaudyt.pl/msr-mssf/>.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości 2 Zapasy, <http://polanskiaudyt.pl/msr-mssf/>.
- Molenda W., 2008, *Wartość godziwa – zastosowanie i procedury ustalania*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa.
- Patena W., 2011, *W poszukiwaniu wartości przedsiębiorstwa: metody wyceny w praktyce*, Oficyna a Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Plóciennik-Napierała J., 2005, *Historia w nauczania rachunkowości*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 387, *Rachunkowość we współczesnej gospodarce*, red. T. Kiziukiewicz, US, Szczecin.
- Poniatowska L., 2013, *Rezerwy na zobowiązania jako instrument polityki bilansowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 757, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* nr 58, red. W. Gos, US, Szczecin.
- Rozporządzenie Komisji (UE) nr 186/2005, <https://publications.europa.eu/pl/publication-detail/-/publication/aba551eb-4d72-4c42-bb2c-e997ee07650b/language-pl>.
- Sałdyka P., 2008, *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży w świetle MSSF 5*, <http://www.portalfk.pl/nowosci/aktywa-trwale-przeznaczone-do-sprzedazy-w-swietle-mssf-5-184590>.
- Samelak J., 2009, *Rachunkowość finansowa: teoretyczne podstawy*, wyd. 3 zm., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań.
- Stępień K., 2012, *Polityka rachunkowości jako instrument kreowania wizerunku przedsiębiorstwa w okresie kryzysu gospodarczego*, Zeszyty Naukowe nr 13, red. R. Borowiecki, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków.
- Surdykowska S., 2001, *Wycena w środowisku nowej ekonomii – wartość księgową kontra wartość rynkową*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, nr 911, Wrocław.
- Walińska E., 2010, *Podstawowe kategorie finansowe i ogólne zasady ich pomiaru w rachunkowości*, [w:] Walińska E. (red.), *Rachunkowość finansowa*, Wolters Kluwer Polska.
- Waśniewski P., 2011, *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa jako narzędzie sterowania jego wartością*, *Studia i Prace WNEiZ*, nr 21.